

Ağustos'ta Yağmur

Bu ay zengin bir gökyüzü altındayız. Gökyüzünün derin gökyüzü cisimleri bakımından en zengin bölgesi olan Yay Takımyıldızı en iyi konumunda. Bir dürbünle ya da bir teleskopla bu bölgede gökyüzünün derinliklerine dabiliriz, onlarca bulutsuyu ve yıldız kümesini gözleyebilirsiniz. Bu bölgenin bu kadar zengin olmasının nedeni, Samanyolu'nun merkezinin bu doğrultuda olması. Daha önce bu tür gökcisimlerini gözleme konusunda bir deneyiminiz olmadıysa, ışık kirliliğinden biraz uzaklaşarak bir dürbünle bu bölgede dolaşın. Görecekleğiniz karşısında şaşıracaksınız.

Yine bu ay, parlak gezegenlerden Venüs, Mars ve Satürn batı ufkunda toplanmış durumda. Ne var ki erkenden battıkları için akşam alacakaranlığında gözlem yapmak gerekiyor. Bu üç gezegen özellikle ayın ilk yarısında birbirlerine çok yakın görünecekler. Ayın 13'ünde Ay da bu üç gezegenin dansına katılacak. Üç parlak gezegen gökyüzünü terk ederken Jüpiter tüm parlaklığıyla doğu ufkunda belirecek.

Bu ayın en önemli gök olaylarından biri ise Perseidler (Perseid Göktaşı Yağmuru). Perseidler Ay'ın gökyüzünde bulunması nedeniyle son birkaç yıldır pek de iyi gözlenemedi. Bu nedenle biz de pek fazla üzerinde durmadık. Bu yıl etkinliğinin en yüksek düzeye ulaştığı sırada Ay gökyüzünde bulunmayacak.

Perseid Göktaşı Yağmuru, her yıl 23 Temmuz - 22 Ağustos tarihleri arasında görülür ve 12/13 Ağustos gecesi en yüksek etkinliğine ulaşır. Saatte 80 kadar göktaşının gözlenebileceği bu göktaşı yağmuru yılın en etkin göktaşı yağmurlarından biri.

Perseidler'i nasıl gözleyebileceğimize değinmeden önce, atmosfere giren göktaşlarına kısaca değinelim. Gökyüzünde gördüğümüz "kayan yıldızlar" ya da "akanyıldızlar" genellikle bir kum taneciğinden daha büyük olmayan göktaşlarından başka bir şey değildir. Bu taneçikler saniyede 10 ila 70 km arasında değişen hızlarla atmosfere girer ve yanarlar. İşte gördüğümüz, bu yanma sırasında ortaya çıkan ışıktır. Elbette zaman zaman daha büyük boyutlardaki göktaşları da atmosfere girer. Bunlar çok daha parlak görünür ve bazen arkalarında bir-

13 Ağustos 02.00

kaç saniye boyunca kaybolmayan bir iz bırakırlar. Göktaşı yağmurları sırasında bu tür olaylara tanıklık etmek mümkün.

Göktaşı yağmurları, gezegenimiz bir kuyruklu yıldıza yörüngesine serpiştirdiği toz ve taş parçalarının içinden geçerken gözlenir. Bu sırada göktaşları atmosfere belli bir bölgeden girer ve gözlenen göktaşları belli bir noktadan geliyor gibi görünür. Eğer bir göktaşı yağmuru sırasında gözlediğiniz akanyıldızları bir harita üzerine çizerseniz, her birinin aynı noktadan çıktığını görürsünüz. İşte bu noktaya "kaynak" ya da "radyant" adı verilir. Göktaşı yağmurları, adlarını kaynaklarının bulunduğu bölgeden alır. Perseidler'in kaynağı Perse Takımyıldızı sınırlarındadır.

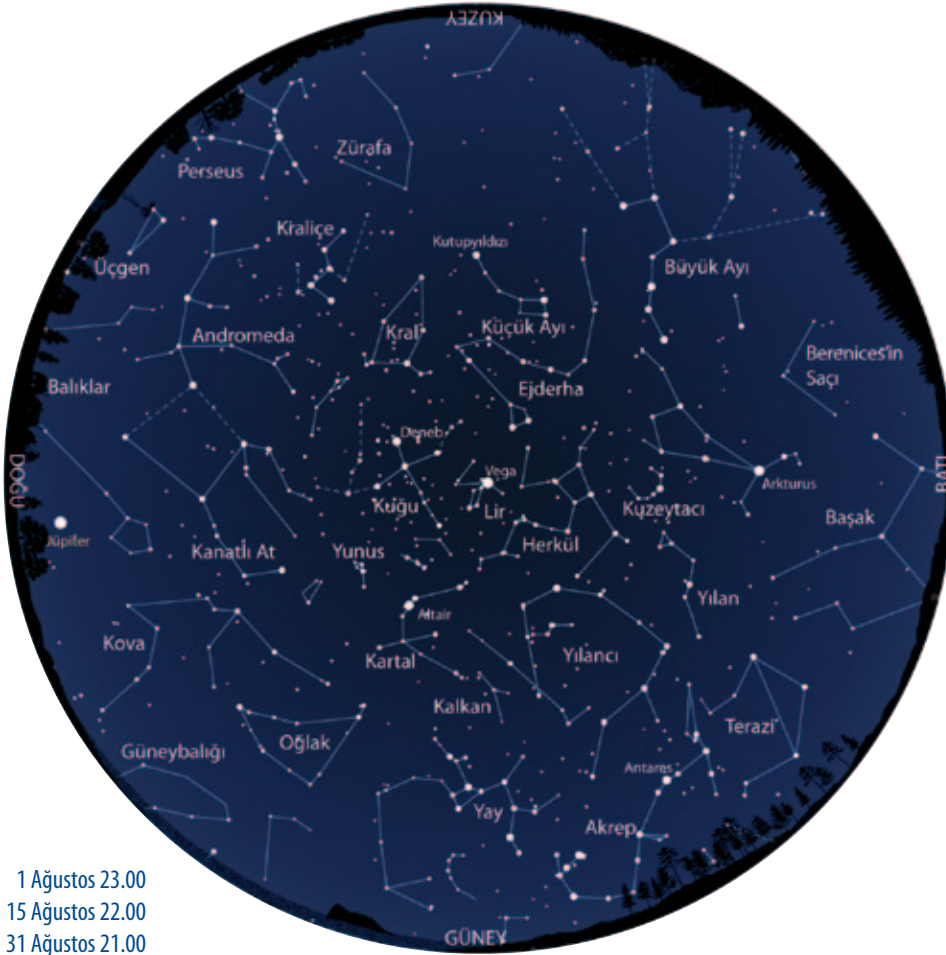
Bunun yanı sıra, gökyüzünde belli bir kaynağı olmayan akanyıldızlar da görürüz. Bunları yılın herhangi bir zamanı görebiliriz ve sayıları saate ortalama 10 civarındadır. Belli bir kaynağı olan göktaşlarıyla atmosfere rastgele giren göktaşlarını birbirinden ayırmak kolaydır. Örneğin Perseidler sırasında Perse takımyıldızı

doğrultusundan gelmeyen akanyıldızların birer Perseid olmadığı gönül rahatlığıyla söylenebilir.

Genel bir kaide olarak, göktaşı yağmurlarını gözlemek için en uygun zaman geceyarısıyla sabah alacakaranlığı arasındaki zamandır. Bu sırada gezegenimiz göktaşlarının bulunduğu kuşakla kafa kafaya çarpışır.

Göktaşı yağmuru sırasında gözlenebilecek akanyıldız sayısı havanın ve ışık kirliliğinin durumuna bağlıdır. Bu nedenle eğer kent merkezine yakın bir yerde gözlem yapıyorsanız ışıkların gözünüzü doğrudan almayacağı bir yer seçmek en iyisi. En iyi gözlem yöntemi gökyüzünün büyük kısmını görebilecek şekilde yere uzanmaktır.

Gözlemlerinizi kaydetmek isterseniz, gördüğünüz göktaşlarının gökyüzünde bıraktığı izleri yukarıdaki haritaya çizebilirsiniz. Gözlemlerde saati de kaydederseniz saatte kaç göktaşı gördüğünüzü, bu göktaşlarının kaçının Perseid, kaçının rastgele göktaşları olduğunu bulabilirsiniz.

07 Ağustos

Satürn, Venüs ve Mars yakın görünümde (akşam)

08 Ağustos

Venüs, Satürn'ün 3° güneyinde (akşam)

13 Ağustos

Satürn, Venüs, Mars ve Ay yakın görünümde (akşam)

19 Ağustos

Venüs Mars'ın 2° güneyinde (akşam)

27 Ağustos

Jüpiter Ay'ın 8° güneyinde

1 Ağustos 23.00

15 Ağustos 22.00

31 Ağustos 21.00

Ağustos'ta Gezegenler ve Ay

Merkür, ay boyunca akşam gökyüzünde. 4 Ağustos'ta en büyük uzanımdan geçen gezegen, batı ufkunun üzerinde her gün biraz alçalıyor. Ayın ortalarından sonra gezegeni çıplak gözle seçmek zorlaşacak. Dürbünlü gözlemciler, ayın son haftasına kadar Merkür'ü görmeyi deneyebilirler.

Venüs'ün ufkun üzerindeki yükselimi giderek azalıyor. Gezegen, yörüngesinde Dünya ile Güneş arasında doğru ilerlediğinden çapı büyüyor. Buna karşın gezegenin bize bakan yüzü giderek daha az ışık alıyor. Bu ayın ortalarında teleskoplu gözlemciler gezegenin yaklaşık yarısının aydınlanmış olduğunu yani "dördün" evresinde olduğunu görebilirler.

Mars, akşam gökyüzünde olmasına karşın, Güneş battıktan sonra çok kısa bir süre için görülebilir. Ayın ilk yarısı Mars, Venüs ve Satürn yakınlaşarak gözlemcilere güzel manzaralar sunacaklar.

7 Ağustos akşamı batı ufku

Jüpiter, ayın başlarında Güneş battıktan yaklaşık iki saat sonra doğu ufkunda beliriyor. Ay sonunda gezegen havanın kararmasıyla doğacak ve gecenin çoğunu gökyüzünde geçirecek. Jüpiter, yaklaşık -2,5 kadir parlaklığa ulaştığı ve görünür büyüklüğü de önceki aylara göre iyice arttığı için teleskoplu gözlemciler için iyi bir hedef.

13 Ağustos akşamı batı-güneybatı ufku üzeri

Satürn, Güneş battığında akşam gökyüzünde batı ufkunun üzerinde iyice alçakta bulunuyor. Özellikle ayın ilk günleri Venüs'le yakın konumda. İlerleyen günlerdeyse iki gezegenin arası açılacak.

Ay, 3 Ağustos'ta sondördün, 10 Ağustos'ta yeniay, 16 Ağustos'ta ilkdördün, 24 Ağustos'ta dolunay hallerinde olacak.